Article No. R0508 (17 Pages), ISSN 3027-7094 (Online)
https://doi.org/10.59796/rmj.V19N1.2024.R0508
วารสารดนตรีรังสิต ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2567
Rangsit Music Journal Vol.19 No.1 January-June 2024

สุริยคราส 2 : ดับเบิลคอนแชร์โต สำหรับฟลูต กีตาร์ และวงเครื่องสาย

Solar Eclipse II: Double Concerto for Flutes, Guitar, and Strings

บุญรัตน์ ศิริรัตนพันธ์[*1]
Boonrut Sirirattanapan[*1]

Abstract

This is creative research with the objective of creating a new contemporary music composition that incorporates a unique and interesting combination of instruments. The research was funded by the Research Institute of Rangsit University. *Double Concerto Solar Eclipse II* is a contemporary music composition that fuses Northeastern Thai folk music elements with 20th century music composition techniques for a flautist (who will perform the flute family instruments from contrabass flute, contra-alto flute, bass flute, alto flute, flute, and piccolo), guitar, and string ensemble. It was structured on the folk story of "Rahu devours the sun" (or "Frog eats the sun" in the Northeastern Thai dialect). This research article starts with the objective and outcome of the research. Explanation of ideas and inspirations from folk tales and music influences. The composer continues to explain the five movements structure of the work, introducing the main motif, then discussing the characteristics of each movement and techniques uniquely used in them before making the conclusion.

Keywords: Double Concerto / Contemporary Music / Northeastern Thai Music / Flute / Guitar

[*] Corresponding author, email: boonrat.s@rsu.ac.th
[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต
[1] Asst. Prof., Conservatory of Music, Rangsit University

Received: February 14, 2023 / Revised: June 21, 2023 / Accepted: July 10, 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างบทประพันธ์เพลงร่วมสมัยบทใหม่ที่มีการผสมผสานเสียงของเครื่องดนตรีที่แปลกใหม่และน่าสนใจ ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยมหาวิทยาลัยรังสิต บทประพันธ์เพลง *ดับเบิลคอนแชร์โต สุริยคราส 2* สำหรับนักเป่าฟลูต (บรรเลงเครื่องดนตรีตระกูลฟลูต 6 ชิ้น ตั้งแต่คอนทราเบสฟลูต คอนทราอัลโต ฟลูต เบสฟลูต อัลโตฟลูต ฟลูต จนถึงปิคโคโล) กีตาร์และวงเครื่องสาย (ไวโอลิน 2 กลุ่ม วิโอลา วิโอลอนเชลโล และดับเบิลเบส แต่ละกลุ่มตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป) เป็นบทเพลงร่วมสมัยที่ผสานลักษณะดนตรีพื้นบ้านภาคอีสานของไทย เข้ากับเทคนิคของการประพันธ์ดนตรีตะวันตกที่ใช้ในศตวรรษที่ 20 โดยใช้เรื่องราวพื้นบ้านที่เกี่ยวข้องกับ “ราหูอมตะวัน” หรือ “กบกินตะเว่น” ในภาษาอีสาน เป็นโครงสำหรับการสร้างสรรค์บทเพลง บทความวิจัยนี้จะเริ่มต้นโดยเสนอวัตถุประสงค์ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ แล้วจึงอธิบายถึงที่มาที่ไปและแรงบันดาลใจ รวมถึงอิทธิพลทางดนตรีที่มีต่อการสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลง การวางโครงสร้างของบทเพลงเป็น 5 กระบวน แนะนำโมทีฟหลัก ก่อนจะอธิบายถึงลักษณะสำคัญของแต่ละกระบวน รวมถึงเทคนิคสำคัญที่ใช้ในแต่ละกระบวนเพลง ก่อนจะสรุปในที่สุด

คำสำคัญ: คอนแชร์โต / ดนตรีร่วมสมัย / ดนตรีอีสาน / ฟลูต / กีตาร์

ความเป็นมาและความสำคัญ

บทเพลงประพันธ์เพลงประเภทดับเบิลคอนแชร์โต (Double Concerto) หรือเพลงเดี่ยวที่ประชันกันระหว่างเครื่องดนตรี 2 ชิ้นกับวงดุริยางค์นั้น ผลงานที่รู้จักกันดีคือ *คอนแชร์โตสำหรับฟลูต ฮาร์พและออร์เคสตรา ในบันไดเสียง ซี เมเจอร์ K299/297c* ของโมสาร์ท นอกจากนั้นก็มี*ดับเบิลคอนแชร์โตสำหรับไวโอลินและเชลโลและออร์เคสตรา ใน A ไมเนอร์ Op. 102* ของบราหมส์ และ*ดับเบิลคอนแชร์โตสำหรับฮาร์พซิคอร์ดเปียโนและวงเชมเบอร์ออร์เคสตราสองวง (1961)* ของเอลเลียต คาร์เตอร์[2] ทั้ง 3 ชิ้นเป็นผลงานต่างยุคสมัยกัน สไตล์ดนตรีของบทประพันธ์ทั้ง 3 มีความแตกต่างกันอย่างมาก แต่จุดร่วมประการหนึ่งคือ การใช้การสอดประสาน (Counterpoint) เป็นพื้นผิว (Texture) สำหรับการพัฒนาดนตรีอย่างสำคัญ

ผู้วิจัยต้องการสร้างสรรค์งานที่มีเสียงอย่างไทยผสมผสานและสอดประสานในงาน ด้วยเครื่องดนตรีตะวันตกเพื่อสร้างสีสันอย่างไทยให้มีการพัฒนาต่อยอดและเพื่อทำให้สำเนียงไทยนี้เผยแพร่กว้างไกลไปใน

[2] Elliott Carter (1908-2012), an American Composer.

ระดับสากลมากยิ่งขึ้น นอกจากสีสันอย่างไทยแล้วผู้วิจัยยังนำเสนอเรื่องราวปรากฏการณ์สุริยคราสซึ่งในวัฒนธรรมไทยจะมีบรรยากาศที่พิเศษ กล่าวคือมักมีการตีเกราะเคาะไม้ และตะโกนไล่ โดยวัฒนธรรมทางภาคอีสานเรียกปรากฏการณ์นี้ว่า “กบกินตะเว่น” ทำให้ผู้วิจัยจินตนาการถึงเสียงของกบ เสียงตะโกนและเสียงเคาะเกราะเคาะไม้ในเหตุการณ์นี้อีกด้วย บทประพันธ์ *ดับเบิลคอนแชร์โต สุริยคราส 2* นี้ประพันธ์ขึ้นเพื่อเป็นการสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่และเผยแพร่วัฒนธรรมของไทยออกสู่สากล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่สำหรับบทบรรเลงดุริยางคนิพนธ์ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยมีสีสัน เทคนิคและลีลา ผสมผสานวัฒนธรรมของตะวันตกและตะวันออก
2. เพื่อเสนอแนวคิดใหม่ในการผลิตผลงานสร้างสรรค์ทางวิชาการ
3. เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมดนตรีที่มีส่วนผสมของดนตรีไทยออกสู่สากล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดองค์ความรู้ใหม่สำหรับบทบรรเลงดุริยางคนิพนธ์ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยมีสีสัน เทคนิคและลีลา ผสมผสานวัฒนธรรมของตะวันตกและตะวันออก
2. เพิ่มแนวคิดใหม่ในการผลิตผลงานสร้างสรรค์ทางวิชาการ
3. ได้เผยแพร่วัฒนธรรมดนตรีที่มีส่วนผสมของดนตรีไทยออกสู่สากล

ขอบเขตของการวิจัย

1. ความยาวของบทประพันธ์ประมาณ 20-25 นาที
2. บทประพันธ์เพลงมีสังคีตลักษณ์แบบคอนแชร์โต สำหรับฟลูต (หลายขนาด ประกอบด้วย คอนทราเบสฟลูต คอนทราอัลโตฟลูต เบสฟลูต อัลโตฟลูต ฟลูตและปิคโคโล บรรเลงโดยนักเป่าฟลูตคนเดียว) กีตาร์และวงเครื่องสาย
3. เป็นบทประพันธ์เพลงที่ผสมผสานกันระหว่างเสียงพื้นบ้านดนตรีอีสานของไทยกับเทคนิคการประพันธ์ดนตรีในศตวรรษที่ 20

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาทำนองเพลงพื้นบ้านต่าง ๆ ของภาคอีสานผ่านแหล่งข้อมูลทั้งตำราและทางช่องทางออนไลน์

2. ศึกษาธรรมชาติและวิธีบรรเลงของเครื่องดนตรีเดี่ยว (ฟลูตและกีตาร์) ทั้งสอง เพื่อหาความเป็นไปได้ในเชิงเทคนิคการบรรเลง โดยมีผู้ช่วยวิจัยทำหน้าที่ช่วยเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ทั้งยังช่วยในกระบวนการฝึกซ้อมอีกด้วย

3. ศึกษาวิธีการประพันธ์และการเรียบเรียงดนตรีให้กับวงออร์เคสตราของนักประพันธ์เพลงที่สำคัญ

4. ออกแบบสังคีตลักษณ์โดยรวมของบทประพันธ์ และสร้างองค์ประกอบต่าง ๆ ของบทประพันธ์ ขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้คำนึงถึงลักษณะของเสียงต่าง ๆ ว่าควรมีองค์ประกอบที่จะสอดคล้อง และช่วยส่งเสริมบทประพันธ์เพลงอย่างไร

5. ซ้อมและทำการบันทึกเสียงบทประพันธ์เพลง และเผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์

ผลการศึกษาวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาความเป็นมา คติ และตำนานพื้นบ้านของไทย โดยเฉพาะภาคอีสานที่เกี่ยวข้องกับสุริยคราส หรือ กบกินตะเว่น และนำมาใช้เป็นแรงบันดาลใจและเป็นกรอบอย่างคร่าวของโครงสร้างบทเพลง จากนั้นได้ทำการศึกษาทำนองเพลงพื้นบ้านต่าง ๆ ของภาคอีสานของไทยอย่างเช่นทำนองเพลง*แม่ฮ้างกล่อมลูก* (Example 1) *แมลงภู่ตอมดอก* (Example 2) และเพลง*เรือมปันโจน* (Example 3) รวมถึงจังหวะง่าย ๆ ของบทเพลงพื้นบ้านของทางอีสาน (Example 4) ซึ่งผู้ประพันธ์ได้เคยใช้ในบทประพันธ์เพลง *โหมโรงหรทึก*[3] ทั้งนี้เพื่อนำมาใช้เป็นแบบอย่างสำหรับการสร้างทำนองที่จะปรากฏในบทประพันธ์เพลงต่อไป

[3] Boonrut Sirirattanapan, “Creative Composition the Grand Resonance Prelude,” *Mahidol Music Journal* 5, 1 (March-August 2022): 46. (in Thai)

Example 1 Khaen version of *Mae Hang Klom Luk* (excerpt) arranged by Alongkot Khamsopha and Songsak Pathumsilp[4]

Example 2 *Malangphu Tom Dok* (excerpt) arranged by Plueng Chairasmi[5]

Example 3 First Section of *Ruem Pan Jon* (After the introduction of *Lai Sudsanan*)[6]

[4] Sanong Klangprasri, *The Art of Khaen Playing: Miracle of Thai Ancient Voices* (Nakorn Pathom: College of Music, Mahidol University, 2006), 215-217. (in Thai)

[5] Ibid., 213-214.

[6] Ibid., 220-221.

Example 4 Basic Northeastern Thai Rhythmic Pattern

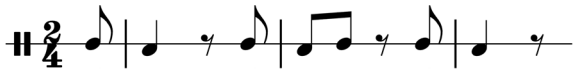

ต่อมาได้ทำการศึกษาธรรมชาติและวิธีการบรรเลงของเครื่องดนตรีเดี่ยวทั้งกลุ่มฟลูตและกีตาร์ จนได้องค์ความรู้ในด้านการออกแบบบทประพันธ์เพลงให้สอดคล้องกับการบรรเลงเครื่องทั้งสอง สามารถสร้างกลุ่มโน้ตต่าง ๆ ที่มีระดับการบรรเลงซึ่งเหมาะสมกับเพลงประเภทคอนแชร์โต รวมถึงการบรรเลงเทคนิคขยาย (Extended Techniques) อื่น ๆ แล้วจึงศึกษาเทคนิคการบรรเลงเครื่องสาย โดยเฉพาะการบรรเลงเทคนิคพิเศษและเทคนิคขยายต่าง ๆ

ผู้วิจัยได้วางโครงสร้างของบทประพันธ์เพลงเป็น 5 กระบวน ด้วยกันคือ 1) Praeludium 2) Fuga 3) Larghissimo 4) Variazioni 5) Epilogue จากนั้นจึงหากลวิธีเพื่อสร้างเสียงในบทประพันธ์ที่ผสานบันไดเสียงแบบเพนทาโทนิค ไดอะโทนิค แถวโน้ต 12 ตัว และโครงสร้างบทเพลงที่เกิดจากบันไดเสียงสองบันไดเสียงเข้าด้วยกัน รวมถึงการนำเอาแนวคิดใหม่ทางดนตรีอย่างเช่นเสียงเชพเพิร์ด (Shepard Tone)[7] และการใช้เทคนิคขยายเพื่อสร้าง “ดนตรีรูปธรรม” (Musique Concrète) ซึ่งได้รับอิทธิพลจากดนตรีของเฮลมุท ลาเคนมานน์ (Helmut Lachenmann)[8] ผู้เรียกดนตรีนี้ว่าเป็น มูสิกคองเคร็ตแองสตรูมองตาล (Musiques Concrète Instrumentale)[9] และนำเอาเทคนิคเหล่านี้มาใช้สร้างบรรยากาศต่าง ๆ ในบทเพลง

สรุปผลการวิจัย

ผู้ประพันธ์นำเอานิทานพื้นบ้านหรือเรื่องเล่าของ “ราหูอมตะวัน” หรือ “กบกินตะเว่น” ในภาษาอีสานมาใช้ โดยมีเหตุการณ์คือ 1) เกิดลางบอกเหตุเช่น ฟ้าเริ่มครึ้ม ลมเริ่มนิ่งหรือไม่ก็มีลมพัดแรงกว่าปกติ (Praeludium) 2) นกบินกลับรังผิดเวลา ชาวบ้านที่สังเกตได้เริ่มตื่นตระหนก และอาเพศต่าง ๆ ก็รุนแรงเด่นชัดมากขึ้น (Fuga) 3) ฟ้ามืด เกิดสุริยคราส ทุกอย่างดูน่ากลัว (Larghissimo) 4) ชาวบ้านตีเกราะเคาะไม้ พร้อมทั้งตะโกนเพื่อไล่ราหู คราสเริ่มคลายตัว (Variazioni) 5) คราสคลายตัวออก ท้องฟ้าเริ่มกลับมาเป็นปกติอีกครั้ง ทุกอย่างกลับสู่ความสงบ (Epilogue) Table 1 แสดงโครงสร้างบทประพันธ์เพลงนี้

---

[7] Discovered by Roger Shepard, an American Psychologist and Cognitive Scientist, and Jean Claude Risset, a French composer.

[8] A German composer.

[9] Paul Griffith, *Modern Music and After.* 3rd ed. (New York: Oxford University Press, 2010), 217.

Table 1 Formal Structure, Length, and Characteristic of each movement

Movement	Name	Length	Form	Character
I	Praeludium	Short	Prelude (free form)	The first half is full of trills, almost like micropolyphony. In the second half, main theme was introduced with concertino parts by soloists.
II	Fuga	Medium	Fugue / Cadenza / Fugue	Starts with two subjects (flute and guitar) both answered and pursued by strings. The middle section is an aleatoric cadenza. The last section consists of fugue episodes with various timbres and ends with a stretto on the first and second violin. At the end, soloists play polyrhythm based on Northeastern Thai rhythmic pattern.
III	Larghissimo	Long	Aria	In this movement, the contrabass flute was featured to play a folksong-like melody upon Shepard-tone accompaniment.
IV	Variazioni	Medium	Variations on Series	Variations on the twelve notes row. The dialog between the two soloists was accompanied by string on the perpetually accelerated tempo.
V	Epilogue	Short	Free Form	After a turbulent, attacca, opening which represents the corona of the eclipse. It briefly quotes themes and figures from previous movements and gradually resolves to the key of G major with a serene atmosphere at the end.

โมทีฟหลักของบทประพันธ์เพลง

โมทีฟหลักของบทประพันธ์เพลง เกิดจากระดับเสียง 0 และ 1 ระดับเสียงนี้ อาจนำมาสร้างทำนองแบบ สั้น สั้น ยาว (Example 5 and 6) เป็นทำนองคล้ายกับตอนเริ่มเพลง*แมลงภู่ตอมดอก* หรืออาจเป็นคอร์ดอย่างตอนเริ่มต้นของบทเพลง (Example 7) โมทีฟนี้ โดยทั่วไปจะอยู่ในระยะห่างคู่ 9 ไมเนอร์ [0,1] และทำหน้าที่เชื่อมโยงบทประพันธ์เพลงเข้าด้วยกัน

Example 5 The “short, short, long” motif (measure 36) has an interval of minor 9th

Example 6 The same motif at measure 91 (violin 1) and its interval of minor 9th

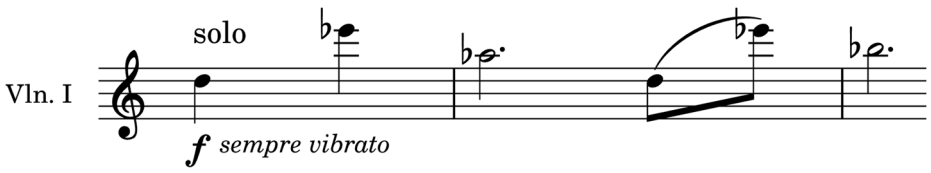

Example 7 Started chord (C score). In the elliptical are pitch class [0,1].

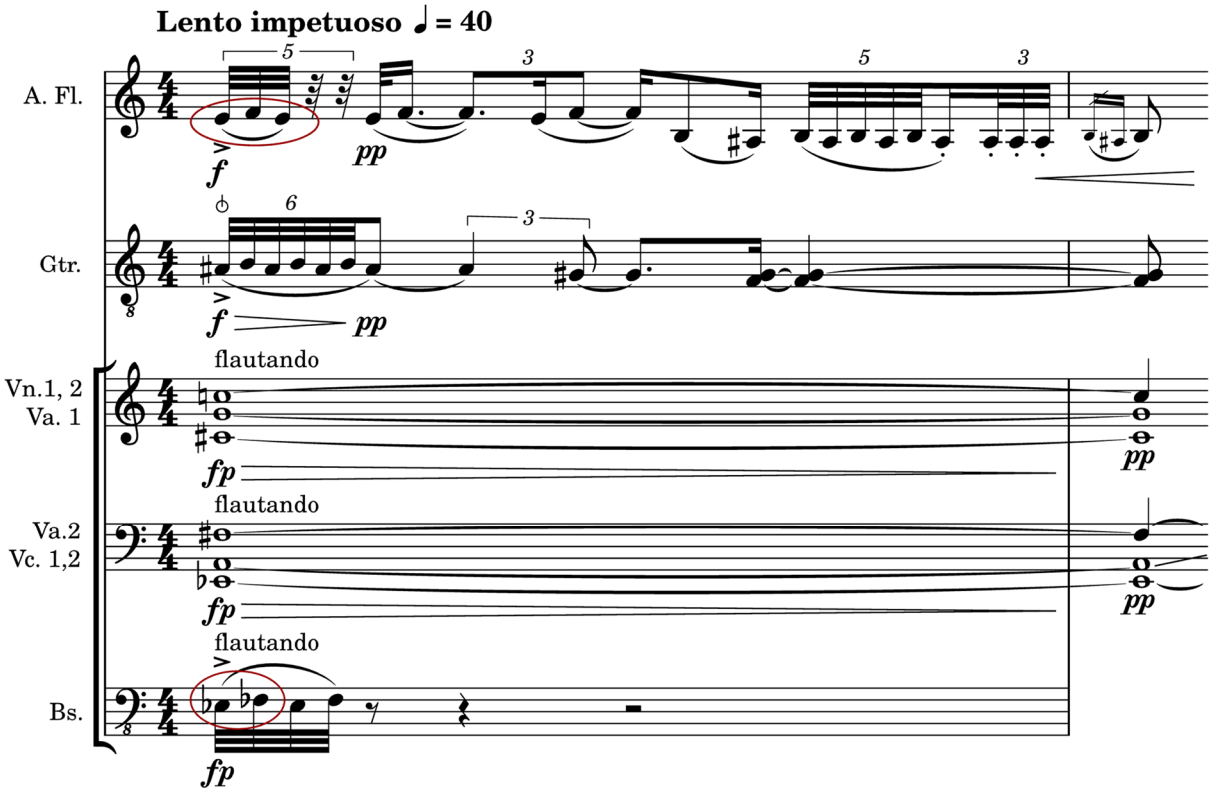

บางครั้ง โมทีฟนี้ถูกแปลงระยะขั้นคู่ กระนั้นก็ยังคงมักปรากฏเป็นจังหวะ สั้น สั้น ยาว เช่นเดิม ห้องที่ 144-146 แสดงแนวคอนทราเบสฟลูต (Example 8) ส่วนห้องที่ 156-157 (Example 9) เป็นทำนองเดียวกันที่มีการประดับประดา ทำนองนี้ตั้งใจให้มีลักษณะอย่างดนตรีอีสาน จึงจัดให้ทำนองอยู่บันไดเสียง D เพนทาโทนิกไมเนอร์

Example 8 measures 144-146: Contrabass Flute (sounding 2 octaves lower)

Example 9 measures 156-157: the same melody as example 8 with embellishments.

ลักษณะโดยสังเขปของแต่ละกระบวนและเทคนิคการประพันธ์หลักที่ใช้

ลักษณะของแต่ละกระบวนดำเนินตามเรื่องราวที่ได้บรรยายไปแล้ว ส่วนนี้จะอธิบายถึงลักษณะโดยสังเขปและเทคนิคการประพันธ์หลักที่ใช้ โดยจะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างเทคนิค เรื่องราวและลักษณะของแต่ละกระบวน

กระบวนที่ 1 Praeludium (เกิดลางบอกเหตุน่ากลัว)

เริ่มต้นด้วยคอร์ดที่ผสานเสียงเกือบครบ 12 เสียง และถูกจัดวางให้ชิดกัน (ขอให้ย้อนกลับไปดู Example 7) จากนั้น ทั้งหมดบรรเลงผสานสอดรับกันด้วยพื้นผิวแบบ ไมโครโพลีโฟนี (Micropolyphony) ห้องที่ 7-8 (หน้าที่ 3 ในสกอร์เพลง) เทคนิคการใช้เสียงประสานเช่นนี้ ผู้วิจัยพยายามสร้างลักษณะที่น่ากลัวอึมครึม เป็นลางบอกเหตุ การใช้พื้นผิวแบบไมโครโพลีโฟนี ทำให้คอร์ดมีความลึกและเคลื่อนไหว ทั้งยังก่อให้เกิดความรู้สึกไม่มั่นคงอีกด้วย

ครึ่งหลังของกระบวนที่ 1 นี้ (ห้องที่ 14-35) ซึ่งพื้นผิวมีลักษณะเป็นโพลีโฟนีแบบโพลีโทนาล จาก Example 10 แนวฟลูต (C เมเจอร์) และกีตาร์ (F-sharp เมเจอร์) เป็นแนวโซโลบรรเลงบนเครื่องสายเสียงต่ำ (A-flat ไมเนอร์) เครื่องสายเสียงสูง (D ไมเนอร์) (โน้ต D อยู่ในแนวฟลูต) เป็นแนวประกอบ สังเกตว่าแนวกีตาร์มีโมทีฟ สั้น สั้น ยาว ปรากฏอยู่ด้วย เพียงแต่คราวนี้เป็นคู่ 9 เมเจอร์ ช่วงครึ่งหลังซึ่งมีลักษณะอย่างคอนแชร์ติโนนี้ นอกจากจะนำเสนอเครื่องเดี่ยวทั้งสองตามขนบของบทประพันธ์เพลงแบบคอนแชร์โตแล้ว ยังพยายามสอดแทรกภาพของชาวบ้านที่มีกิจกรรมต่าง ๆ อย่างไรก็ดี ภาพเหล่านี้เป็นจินตนาการของผู้วิจัยเท่านั้น มิได้อ้างอิงจากกิจกรรมจริงใด ๆ

Example 10 measures 14-15: shows a polytonal, polyphonic texture.

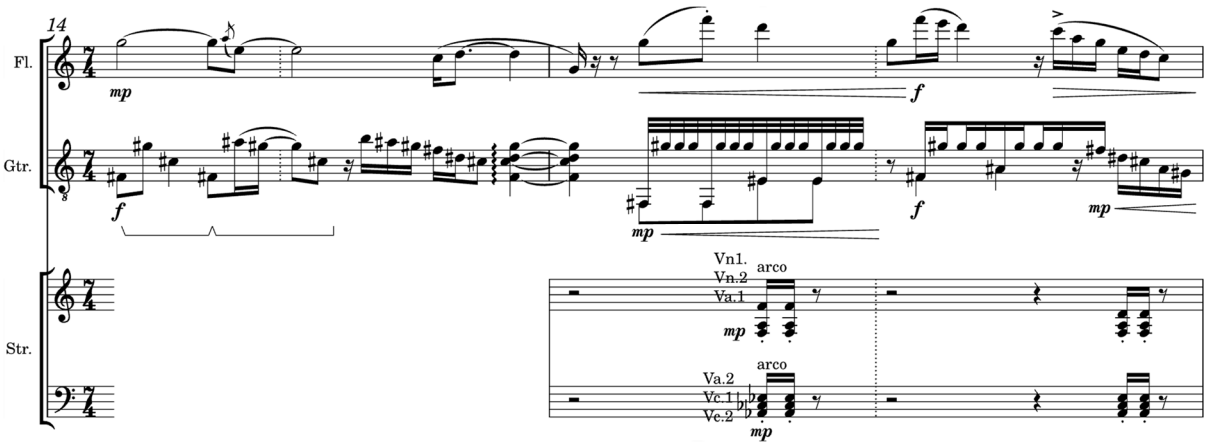

กระบวนที่ 2 Fuga (นกบินกลับรังผิดเวลา อาเพศ ชาวบ้านตื่นตระหนก)

กระบวนนี้แบ่งเป็น 3 ช่วงใหญ่ ท่อนฟิวก์แรก เริ่มด้วยฟลูตเสนอ ซับเจคท์ (Subject) ที่ 1 (Example 11) ก่อนที่ไวโอลิน 1 จะตอบกลับด้วย ซับเจคท์เดียวกันพร้อม ๆ กับที่กีตาร์นำเสนอ ซับเจคท์ที่ 2 ในแนวของตน แล้วฟลูตจึงเสนอ เคาน์เตอร์ซับเจคท์ (Countersubject) (Example 12)

Example 11 measures 36-40: the 1st subject on flute.

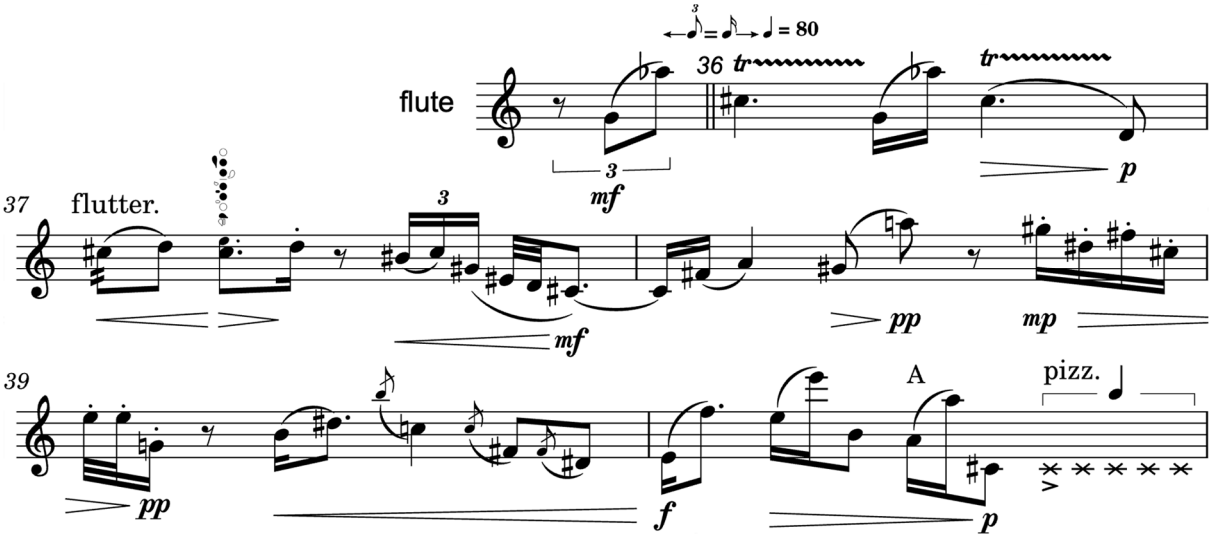

Example 12 measures 41-42: Countersubject (flute) 2nd subject (guitar) and answer (1st violin)

ส่วนของฟิวก์นี้ ผู้วิจัยพยายามเสนอบรรยากาศอาเพศต่าง ๆ ทั้งนกบินกลับรังผิดเวลา ซ้อนทับกันอย่างสับสน และชาวบ้านเริ่มตื่นตระหนกและเก็บของหนี ทั้งวุ่นวายและน่าขันในเวลาเดียวกัน

ช่วงกลางเป็นคาเดนซา กำหนดให้ฟลูตอิมโพรไวซ์ โดยให้อิงจากโมทีฟหลักของเพลง ส่วนกีตาร์กำหนดให้บรรเลงเลียนแบบฟลูตด้วยสไลด์ (Guitar Slide) และใช้เทคนิคกลิสซานโด (Glissando)[10] ช่วงท้ายเครื่องเดี่ยวทั้งสองบรรเลงจังหวะโพลีรีทึม ที่ดัดแปลงจากจังหวะของดนตรีพื้นบ้านอีสาน (Example 13)[11] สังเกตแนวคอนทราอัลโตฟลูต จะมีการบรรเลงเสียงแบบมัลติโฟนิกส์ (Multi-phonics) ด้วย การใช้เทคนิคนี้เป็นการเพิ่มเสียงลมให้กับฟลูตเพื่อให้เกิดเสียงคล้ายเครื่องเพอร์คัสชัน ส่วนการทำโพลีรีทึมนี้เพื่อเป็นตัวแทนของเวลาที่เดินไปก่อนที่คราสจะเริ่มเกิด

Example 13 The polyrhythm adapted from a basic Northeastern Thai rhythmic pattern in measures 94-95 of the soloists' parts.

[10] This means an attempt to imitate the flute part by using guitar slide which will eventually be executed by glissando.

[11] from Isan rhythmic patterns in an example no. 4 above.

กระบวนที่ 3 Larghissimo (ฟ้ามืด เกิดสุริยคราส)

กระบวน Aria (มิได้หมายถึง สังคีตลักษณ์แบบ Da Capo Aria แต่มีความหมายถึง “เพลง” หรือ “Air” ในภาษาอังกฤษ ซึ่งมีลักษณะยาวและนุ่มนวล อย่างเช่น Aria cantabile เป็นต้น)[12] กระบวนนี้ มีลักษณะสำคัญหลักอยู่ 3 ประการ คือ 1) ทำนองง่าย ๆ ที่สร้างขึ้นเลียนแบบดนตรีอีสาน 2) ใช้แนวคิดมูสิกคองเครต์แองสตรูมองตาล เพื่อเลียนแบบเสียงในธรรมชาติเช่น ลมหวีดหวิวผ่านใบไม้ นกร้อง เสียงกระดึงผูกคอวัว ฯลฯ 3) การใช้เสียงเชพเพิร์ด หรือเสียงที่สร้างปรากฏการณ์แบบจิตสวน (Psychoacoustic) อย่างหนึ่ง ซึ่งทำให้โสตประสาทได้ยินคล้ายมีเสียงเลื่อน (Glissando) แบบไม่รู้จบ[13] ทั้งนี้ เพื่อสร้างความรู้สึกกดดันน่ากลัว

ลักษณะประการที่ 1 ได้แสดงแล้วใน Example 8 และ 9 และเมื่อพิจารณาจาก Example 14 โน้ตด้านบนเป็นทำนองเรือมปันโจน ส่วนด้านล่างเป็นทำนองในท่อนนี้ จะพบว่ามีลักษณะบางประการที่หยิบยืมมาโดยเฉพาะรูปร่าง (contour) หรือวิถี (trajectory) ของทำนอง

Example 14 An excerpt of “*Ruem Pan Jon*” melody from Northeastern Thailand (top) and the melody from measures 144-146 in Larghissimo movement played by Contrabass Flute (bottom).

“Ruem Pan Jon” melody excerpt

Melody from measures 144-146 in Larghissimo movement

[12] Michael Kennedy, *The Oxford Dictionary of Music* (Oxford: Oxford University Press, 1985), 25.

[13] Charles Dodge and Thomas A. Jerse, *Computer Music-Synthesis, Composition, and Performance.* 2nd ed. (Boston, MA: Cengage Learning, 1997), 106.

ส่วนลักษณะประการที่ 2 นั้น เห็นได้จากห้องที่ 143 (หน้าที่ 25 ในสกอร์เพลง) โดยมีแนวฟลูตบรรเลงทำนองแบบเพลงพื้นบ้านอีสาน กีตาร์ดีดและดันสาย ก่อนจะบรรเลงเสียงคล้ายฉิ่งและกรับพวงด้วยการกรีดเล็บไปที่ตำแหน่งระหว่างคอกีตาร์ (nut) กับหมุดเทียบเสียง (pin) แนวไวโอลิน 1,2 และวิโอลา 1,2 บรรเลงเสียงขูดสายด้วยคันชัก (air note) อย่างที่มีการใช้ในเพลง Tableau ของ ลาเคนมานน์[14] (เพลงนี้ใช้คำว่า Toneless Bowing) รวมทั้งต้องเลื่อนโน้ตขึ้น-ลงด้วย เมื่อผสานกันทั้งสี่แนว เกิดเสียงคล้ายลมพัดหวีดหวิว แนวเชลโลทำเสียงนกนางนวล (Seagull Effect) แทนเสียงฝูงนกร้อง ส่วนแนวคอนทราเบสนั้นดีดระดับเสียง G จากช้าไปเร็ว แสดงถึงเสียงการค่อย ๆ เร่งรีบเดินของชาวบ้านหรืออาจเป็นเสียงกระดึงผูกคอวัว ทั้งหมดนี้ใช้แนวคิดแบบมูสิกคองเคร็ตแองสตรูมองตาล ส่วนการใช้เสียงเชพเพิร์ด (Shepard Tone) ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญประการที่ 3) นั้น แสดงใน Example 15 แนวเครื่องสายห้องที่ 126-129

Example 15 measures 126-129: The Shepard Tone on strings.

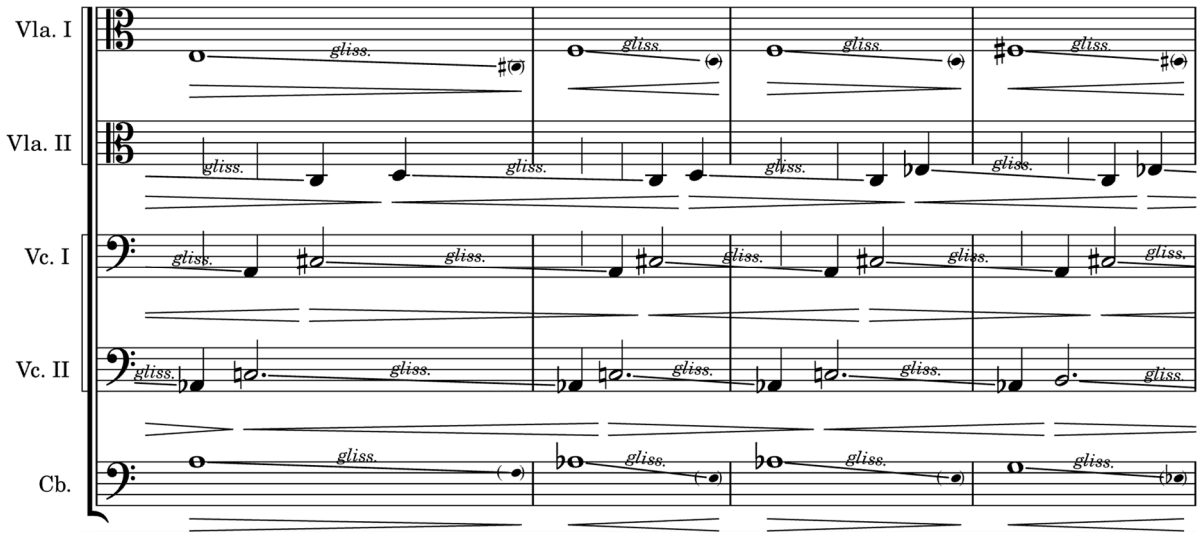

[14] Helmut Lachenmann, *Tableau für Orchester-Studienpartitur* (Wiesbaden: Breikopf & Härtel, 1988), Explanation.

กระบวนที่ 4 Variazioni (ชาวบ้านตีเกราะเคาะไม้ไล่ราหูหรือกบในตำนานของชาวอีสาน)

กระบวนนี้มีลักษณะสำคัญ 3 ประการเช่นกัน คือ

1) บางช่วงเครื่องสายจะเปลี่ยนไปบรรเลงอังกะลุงแทน เพื่อสร้างเสียงของการตีเกราะเคาะไม้ไล่ราหู (Example 16) และยังกำหนดให้นักดนตรีตะโกนไล่ด้วยคำว่า “ฮี่ย” ทั้งให้กระทืบเท้า (stomp) ในช่วงท้ายกระบวนอีกด้วย ด้วยเทคนิคนี้ ก่อให้เกิดความตื่นเต้นของเสียง ได้เสียงที่แปลกหูไปจากกระบวนอื่น ๆ และทำหน้าที่สร้างลักษณะแบบ Scherzo ขึ้นในกระบวนนี้ด้วย

Example 16 A section in the 4th movement which string players play Anglungs

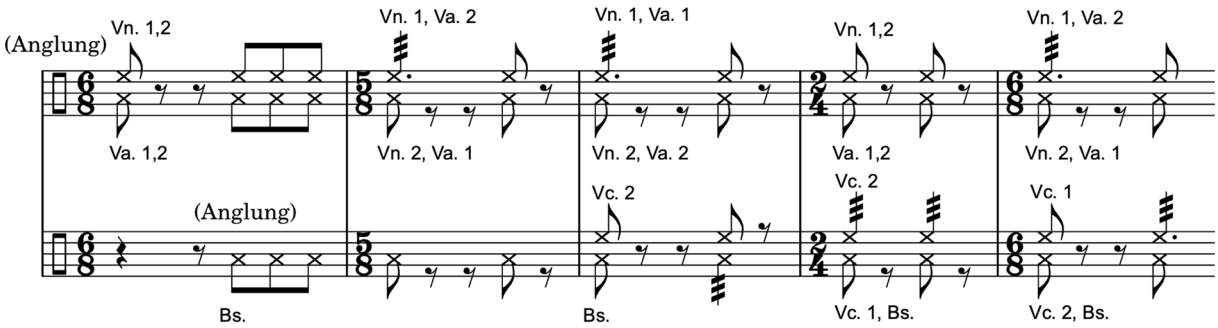

2) เป็นการประชันกันระหว่างฟลูตและกีตาร์ เครื่องดนตรีทั้งสองทำ Variation จากแถวโน้ตที่กำหนดไว้ โดยใช้เทคนิค Serialism แบบ Rotational Array (Figure 1) นอกจากนี้ ฟลูตยังมีการเปลี่ยนเครื่องจากต่ำไปสูงทุกครั้งที่ดนตรีสลับไปเป็นการเดี่ยวของกีตาร์ เริ่มจากคอนทราเบสฟลูต ไปจบกระบวนที่ปิคโคโล ซึ่งทำให้ดนตรีค่อย ๆ มีความเข้มข้นของเสียงมากขึ้นทีละน้อย จนถึงจุดยอด (Climax) ตอนท้ายกระบวน เพื่อสื่อถึงภาพของวงแหวนคราส (The Corona) นั่นเอง

3) อัตราความเร็วของกระบวนนี้เริ่มต้นจากปานกลาง (ตัวดำเท่ากับ 90 bpm) ไปเร็วมาก (ตัวดำเท่ากับ 160 bpm) ในตอนท้าย ก่อให้เกิดความเร้าใจ ตามเรื่องราวของการไล่ราหู

Figure 1 The 12 notes row rotated with Rotational Array Techniques.

P0	0	6	9	3	4	T	5	E	8	2	1	7		Contrabass Flute										
R1		0	3	9	T	4	E	5	2	8	7	1	6											
R2			0	6	7	1	8	2	E	5	4	T	3	9		Contra-Alto Flute								
R3				0	1	7	2	8	5	E	T	4	9	3	6									
R4					0	6	1	7	4	T	9	3	8	2	5	E		Bass Flute						
R5						0	7	1	T	4	3	9	2	8	E	5	6							
R6							0	6	3	9	8	2	7	1	4	T	E	5		Alto Flute				
R7								0	9	3	2	8	1	7	T	4	5	E	6					
R8									0	6	5	E	4	T	1	7	8	2	9	3		Flute		
R9										0	E	5	T	4	7	1	2	8	3	9	6			
R10											0	6	E	5	8	2	3	9	4	T	7	1		Piccolo
R11												0	5	E	2	8	9	3	T	4	1	7	6	

กระบวนที่ 5 Epilogue (คราสคลายตัว เกิดวงแหวนที่มีแสงเข้มข้น ท้องฟ้ากระจ่าง)

เริ่มต้นโดยเชื่อม (Attacca) มาจากกระบวนที่แล้ว กระบวนนี้นำเอาองค์ประกอบบางประการของกระบวนก่อนหน้าทั้งหมดกลับมานำเสนออย่างคร่าว ๆ คล้ายเป็นดังความทรงจำถึงเหตุการณ์ที่ผ่านไปก่อนที่จะคลี่คลาย ช่วงหนึ่งของกระบวน เป็นการนำเอาชุดคอร์ดในตอนต้นของบทเพลงมาย้อนกลับ (Retrograde) เพื่อทำให้เกิดความรู้สึกของการคลี่คลายและสร้างเอกภาพขึ้นในบทเพลง

บทประพันธ์เพลงดับเบิลคอนแชร์โต *สุริยคราส 2* บันทึกเสียงและเผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์ ยูทูบ ไปเมื่อวันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2566 ชัชพล เจียมจรรยง เป็นผู้บรรเลงเดี่ยวฟลูต และ วรเทพ รัตนาอัมพวัลย์ เป็นผู้บรรเลงเดี่ยวกีตาร์ ส่วนเครื่องสายบรรเลงโดยนักศึกษาวิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต โดยบันทึกเสียงที่วิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต Figure 2 แสดง QR Code ของวีดิทัศน์ทางช่อง ยูทูป (ซ้าย) และโน้ตเพลง (ขวา)

Figure 2 The QR Codes of the YouTube video (left) and score (right).

บทประพันธ์เพลงชิ้นนี้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และขอบเขตการประพันธ์ที่กำหนดไว้อย่างสมบูรณ์ ทั้งด้านการจัดการโครงสร้าง การจัดการองค์ประกอบต่าง ๆ ของเสียง และการประพันธ์สำหรับเครื่องดนตรีที่น่าสนใจ รวมถึงการนำเสนอเรื่องราวของตำนานพื้นบ้านอีสาน “กบกินตะเว่น” หรือ “ราหูอมตะวัน” การสร้างสรรค์บทประพันธ์นี้ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ แนวคิดใหม่ ที่ผสานวัฒนธรรมดนตรีซึ่งผสมดนตรีไทยกับดนตรีสากล สามารถนำมาใช้ถ่ายทอดในแวดวงวิชาการดนตรีต่อไปในอนาคต

Bibliography

Bartolozzi, Bruno. *New Sound for Woodwind.* 2nded. London: Oxford University Press, 1982.

Dodge, Charles, and Thomas A. Jerse. *Computer Music-Synthesis, Composition, and Performance.* 2nded. Boston, MA: Cengage Learning, 1997.

Griffith, Paul. *Modern Music and After.* 3rd ed. New York: Oxford University Press, 2010.

Kennedy, Michael. *The Oxford Dictionary of Music.* Oxford: Oxford University Press, 1985.

Klangprasri, Sanong. *The Art of Khaen Playing: Miracle of Thai Ancient Voices*. Nakorn Pathom: The College of Music, Mahidol University, 2006. (in Thai)

Lachenmann, Helmut. *Tableau für Orchester-Studienpartitur.* Wiesbaden: Breikopf & Härtel, 1988.

Parrish, Carl and John F. Ohl. *Masterpieces of Music before 1750: An Anthology of Musical Examples from Gregorian Chant to J.S. Bach*. New York: Dover Publication, 2001.

Sirirattanapan, Boonrut. “Creative Composition-Grand Resonance Prelude.” *Mahidol Music Journal* 5, 1 (March-August 2022): 28-50. (in Thai)